

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7 Vtrum secundum circumstantias.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

¶ 2 Præ. Concupiscentia est generalis quædam cau-
sa peccati. unde dicit glo. super illud Rom. 7. * Nā
concupiscentiam nesciebam &c. Bona est lex, quæ
dum concupiscentiam prohibet, omne malum p-
hibet: sed quanto homo fuerit uictus maiori con-
cupiscentia, tanto est minus peccatum. grauitas er-
go peccati diminuitur ex magnitudine causæ.

¶ 3 Præ. Sicut rectitudo rationis est causa uirtuosi
actus, ita defectus rationis uidetur esse causa pecca-
ti: sed defectus rationis quanto fuerit maior, tanto
est minus peccatum, in tantum quod qui caret usu
rationis, omnino excuset à peccato, & qui ex igno-
rantia peccat, leuius peccat. ergo grauitas peccati
non augetur ex magnitudine causæ.

SED CONTRA. Multiplicata causæ, multiplicatur B
effectus. ergo si causæ peccati maior fuerit, pecca-
tum erit grauius.

RESPON. Dicendum, quod in genere peccati, si-
cut & in quolibet alio genere, potest accipi duplex
causæ. Vna quæ est per se & propria causæ peccati,
quæ est ipsa uoluntas peccandi. comparatur enim
ad actum peccati, sicut arbor ad fructum, ut dicitur
in glo. super illud Matth. 7. * Non potest arbor bo-
na fructus malos facere, & huiusmodi causæ quæ
fuerit maior, tanto peccatum erit grauius. Quanto
enim uoluntas fuerit maior ad peccandum, tanto
homo grauius peccat. Aliæ uero causæ peccati acci-
piuntur quasi extrinsece, & remote, ex quibus scilicet
et uoluntas inclinatur ad peccandum, & in his cau-
sis est distinguendum. Quædam enim harum indu-
cunt uoluntatem ad peccandum, secundum ipsam
naturam uoluntatis, sicut finis, quod est proprium
obiectum uoluntatis, & ex tali causæ augetur pec-
catum. Grauius enim peccat, cuius uoluntas inten-
sione peioris finis inclinatur ad peccandum. Aliæ
uero causæ sunt, quæ inclinant uoluntatem ad pec-
candum præter naturam, & ordinem ipsius uolun-
tatis, quæ nata est moueri libere ex seipso secundum
iudicium rationis, unde causæ, quæ diminuant iu-
diciū rationis, sicut ignorantia, uel quæ diminuant
liberum motum uoluntatis, sicut infirmitas, uel
uolentia, aut metus, aut aliquod huiusmodi, dimi-
nuunt peccatum sicut & diminuant uoluntarium, D
in tantum quod si actus sit omnino inuoluntarius,
non habet rationem peccati.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod obiectio illa
procedit de causæ mouente extrinseca, quæ dimi-
nuit uoluntarium, cuius quidem causæ augmen-
tum diminuit peccatum, ut dictum est. *

AD SECUNDUM dicendum, quod si sub concupi-
scentia includatur et ipse motus uoluntatis, sic ubi est
maior concupiscentia, est maius peccatum. Si uero concu-
piscentia dicatur passio quædam, quæ est motus uis con-
cupiscentialis, sic maior concupiscentia præcedens iudi-
cium rationis, & motum uoluntatis diminuit peccatum:
quia qui maiori concupiscentia stimulatus peccat,
cadit ex grauiori tēratione, unde minus ei imputa-
tur. Si uero concupiscentia sic sumpta sequatur iu-
diciū rationis, & motum uoluntatis, sic ubi est ma-
ior concupiscentia, est maius peccatum. Insuper. n-
interdum maior concupiscentiæ motus ex hoc, quod
uoluntas ineffrenate tendit in suum obiectum.

AD TERTIUM dicendum, quod ratio illa procedit
de causæ, quæ causat inuoluntarium, & hæc di-
minuit peccatum, ut dictum est. *

ARTICVLVS VII.

Vtrum circumstantia aggrauet peccatum,

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur quod cir-
cumstantia non aggrauet peccatum. Peccatum

enim habet grauitatem ex sua specie: circumstantia
autem nō dat speciem peccato, cum sit quoddam
accidens eius. ergo grauitas peccati non considera-
tur ex circumstantia.

¶ 2 Præ. Aut circumstantia est mala, aut non. si cir-
cumstantia mala est, ipsa per se causat quandā speciē
mali: si uero non sit mala, non habet unde auget
malum. ergo circumstantia nullo modo auget peccatum.

¶ 3 Præ. Malitia peccati est ex parte auersionis: sed
circumstantiæ consequuntur peccatum ex parte cō-
uersionis. ergo non auget malitiam peccati.

SED CONTRA est, quod ignorantia circumstantiæ
diminuit peccatum. Qui enim peccat ex ignoran-
tia circumstantiæ, meretur ueniā, ut dicitur in 3. Eth. *
hoc autem non esset, nisi circumstantia aggrauaret
peccatum. ergo circumstantia peccatum aggrauat.

RESPON. Dicendum, quod unumquodque ex
eodem natum est augeri, ex quo causatur, sicut Phi-
lophus dicit de habitu uirtutis in 2. Eth. * Mani-
festum est autem, quod peccatum causatur ex de-
fectu alicuius circumstantiæ: ex hoc enim receditur
ab ordine rationis, quod aliquis in operando non
obseruat debitas circumstantias. unde manifestum
est, quod peccatum natum est aggruari per circun-
stantiam. Sed hoc quidē contingit tripliciter. Vno
quidem modo, in quantum circumstantia transfert
in aliud genus peccati: sicut peccatum fornicatio-
nis consistit in hoc, quod homo accedit ad non
suam. si autem addatur hæc circumstantia, ut illa ad
quam accedit: sit alterius uxor, transfertur iam in
aliud genus peccati, scilicet in iniustitiam, in quan-
tum homo usurpat rem alterius, & secundum hoc
adulterium est grauius peccatum, quam fornicatio.

Aliquando uero circumstantia non aggrauat pecca-
tum quasi trahens in aliud genus peccati, sed solum
quia multiplicat rationem peccati, sicut si prodi-
gus det quando non debet, & cui non debet, multi-
plicius peccat eodem genere peccati, quam si solum
det cui non debet, & ex hoc ipso peccatum fit gra-
uius, sicut etiam agritudo est grauior, quæ plures
partes corporis inficit. Unde & Tullius dicit in *

Paradoxis, quod in patris uita uiolanda, multa pec-
cantur. uiolatur enim is qui procreauit, qui aluit,
qui erudiuit, qui in sede, ac domo, atque in tempu-
blicam collocauit. Tertio modo circumstantia ag-
grauat peccatum ex eo, quod auget deformitatem
prouenientē ex alia circumstantia, sicut accipere alie-
num constituit peccatum furti: si autem addatur
hæc circumstantia, ut multum accipiat de alieno,
erit peccatum grauius, quamuis accipere multum,
uel parum de se nō dicat rationem boni, uel mali.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod aliqua cir-
cumstantia dat speciem actui morali, ut supra habitum
est, * & tamen circumstantia, quæ non dat speciem,
potest aggrauare peccatum, quia sicut bonitas rei
non solum pensatur ex sua specie, sed etiam ex ali-
quo accidente, ita malitia actus non solum pensatur
ex specie actus, sed etiam ex circumstantia.

AD SECUNDUM dicendum, quod utroque modo
circumstantia potest aggrauare peccatum. Si enim
sit mala, non tamen propter hoc oportet quod cō-
stituat speciem peccati: potest enim addere rationē
malitiæ in eadem specie, ut dictum est: * si autem
non sit mala, potest aggrauare peccatum in ordi-
ne ad malitiam alterius circumstantiæ.

AD TERTIUM dicendum, quod ratio debet ordinare actū
non solum quantum ad obiectū, sed et quantum ad
omnes circumstantias: & ideo auersio quædam à regu-
la rationis attenditur sicut corruptionem cuiuslibet
circum-

Cap. 1. post
med. tom. 5.

Cap. 1. & 2.
tom. 5.

In Parad. 3.
cuius titulu
est, Accua-
ta esse pec-
cata.

q. 18. art. 10.

In corp. art.

Aug. lib.
contra Iu-
n. c. 8. ap-
me. 10. 7.

2 Præ.

2 Præ.

2 Præ.

